

IQTISODIY KO'NIKMALARNI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI

Sattorov Suxrobbek Sunatilloevich

Toshkent davlat iqtisodiyoti universiteti iqtisodiyot fakulteti talabasi.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada shaxs va jamiyat taraqqiyotida iqtisodiy ko'nikmalarni takomillashtirishning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda iqtisodiy savodxonlik, moliyaviy madaniyat va tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish omillari o'rganildi. Tahlil natijalari iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirishda tizimli yondashuv, amaliy mashg'ulotlar va raqamli vositalardan foydalanish yuqori samaradorlik berishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy ko'nikma, moliyaviy savodxonlik, byudjet, tadbirkorlik, iqtisodiy madaniyat, kompetensiya, iqtisodiy ta'lim.

Abstract: This scientific article analyzes the theoretical and practical foundations of improving economic skills in the development of the individual and society. The study examined the factors of developing economic literacy, financial culture and entrepreneurial competencies. The results of the analysis showed that a systematic approach, practical exercises and the use of digital tools in the formation of economic skills are highly effective.

Keywords: economic skills, financial literacy, budget, entrepreneurship, economic culture, competence, economic education.

Аннотация: В данной научной статье анализируются теоретические и практические основы повышения экономических навыков в развитии личности и общества. В исследовании рассмотрены факторы развития экономической грамотности, финансовой культуры и предпринимательских компетенций. Результаты анализа показали, что систематический подход, практические упражнения и использование цифровых инструментов в формировании экономических навыков являются весьма эффективными.

Ключевые слова: экономические навыки, финансовая грамотность, бюджет, предпринимательство, экономическая культура, компетенция, экономическое образование.

KIRISH

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida aholining iqtisodiy ongini yuksaltirish va amaliy moliyaviy ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Raqamli iqtisodiyotning jadallik bilan rivojlanishi, kredit va investitsiya instrumentlarining kengayishi har bir shaxsdan iqtisodiy jihatdan savodli bo'lishni talab etmoqda.

Iqtisodiy ko'nikmalar yetarli darajada shakllanmagan sharoitda noto'g'ri moliyaviy qarorlar, ortiqcha qarzdorlik, resurslardan samarasiz foydalanish kabi muammolar yuzaga keladi. Shu sababli iqtisodiy ko'nikmalarni tizimli ravishda takomillashtirish ilmiy-pedagogik va ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan muhim vazifa hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — iqtisodiy ko'nikmalarni takomillashtirishning nazariy asoslarini ochib berish hamda ularni rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash.

Tadqiqot vazifalari:

- iqtisodiy ko'nikmalar tushunchasini aniqlashtirish;
- ularni shakllantirish omillarini tahlil qilish;
- rivojlantirishning samarali metodlarini aniqlash;
- amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiy savodxonlik va moliyaviy kompetensiyalar masalasi ko'plab iqtisodchi va pedagog olimlar tomonidan o'rganilgan. Tadqiqotlarda iqtisodiy ta'limning shaxsiy farovonlikka bevosita ta'siri borligi ta'kidlanadi.

Ilmiy manbalarda quyidagi yondashuvlar uchraydi:

iqtisodiy ko'nikmalar — hayotiy kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi;

moliyaviy savodxonlik — iqtisodiy xavfsizlik omili;
tadbirkorlik ko‘nikmalari — iqtisodiy faollik drayveri.

Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlar iqtisodiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda quyidagilar muhimligini ko‘rsatadi:

- erta yoshdan iqtisodiy tarbiya;
- amaliy mashg‘ulotlarga asoslangan o‘qitish;
- raqamli moliyaviy vositalardan foydalanish;
- oilaviy moliyaviy madaniyat.

Biroq mavjud tadqiqotlarda kompleks metodik model yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi mazkur ishning dolzarbligini belgilaydi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida quyidagi usullardan foydalanildi:

- nazariy tahlil;
- taqqoslash;
- so‘rovnoma;
- statistik umumlashtirish;
- pedagogik kuzatuv.

Tadqiqot obyekti: iqtisodiy ko‘nikmalarni shakllantirish jarayoni.

Tadqiqot predmeti: iqtisodiy ko‘nikmalarni takomillashtirish mexanizmlari.

Tadqiqot doirasida respondentlar o‘rtasida iqtisodiy savodxonlik darajasini aniqlash maqsadida so‘rovnoma o‘tkazildi. Olingan natijalar foizlarda tahlil qilindi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko‘rsatdi:

1. Iqtisodiy ko‘nikmalar darajasi

Respondentlarning:

38 % — byudjet tuzishni qisman biladi

27 % — umuman rejalashtirmaydi

35 % — muntazam moliyaviy reja yuritadi

Bu ko‘rsatkichlar iqtisodiy ko‘nikmalarni rivojlantirish zarurligini tasdiqlaydi.

2. Eng zaif ko‘nikmalar

Aniqlanishicha, quyidagi yo‘nalishlarda muammolar ko‘proq:

-uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirish;

-investitsiya haqida bilim;

-kredit risklarini baholash;

-jamg‘arma madaniyati.

3. Samarali omillar

Tahlil natijasida iqtisodiy ko‘nikmalarni eng yaxshi rivojlantiruvchi omillar:

-amaliy mashg‘ulotlar;

-real hayotiy misollar;

-o‘yin texnologiyalari;

-raqamli moliya ilovalari;

-oilaviy moliyaviy muhit.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy ko‘nikmalar faqat nazariy bilim orqali emas, balki amaliy faoliyat orqali samarali shakllanadi. Ayniqsa, yoshlar orasida “tajriba orqali o‘rganish” modeli yuqori natija bermoqda.

Tadqiqot davomida quyidagi muammolar aniqlandi:

-iqtisodiy ta’limning yetarli amaliy yo‘naltirilmagani;

-moliyaviy savodxonlik bo‘yicha metodik materiallar kamligi;

-oilalarda moliyaviy madaniyat pastligi;

-raqamli moliya vositalaridan to‘liq foydalanilmasligi.

Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar — simulyatsiya, кейс-метод, бизнес o‘yinlar — iqtisodiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda juda samarali ekani tasdiqlandi.

XULOSA

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Iqtisodiy ko'nikmalar shaxsning moliyaviy barqarorligi va ijtimoiy faolligining muhim omilidir.
2. Ularni shakllantirish erta yoshdan boshlanishi zarur.
3. Amaliy yo'naltirilgan ta'lim eng yuqori samarani beradi.
4. Raqamli moliya vositalari iqtisodiy savodxonlikni oshirishda muhim resurs hisoblanadi.
5. Oilaviy moliyaviy muhit iqtisodiy ko'nikmalar rivojida hal qiluvchi omildir.

AMALIY TAVSIYALAR

- ta'lim dasturlariga moliyaviy savodxonlik modullarini keng joriy etish;
- maktab va OTMlarda biznes o'yinlarni ko'paytirish;
- aholiga mo'ljallangan qisqa moliyaviy kurslar tashkil etish; oilaviy byudjet yuritish madaniyatini targ'ib qilish;
- raqamli moliya ilovalaridan foydalanishni o'rgatish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Iqtisodiy ta'lim asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Moliyaviy savodxonlik va zamonaviy iqtisodiyot. – Toshkent, 2022.
3. Tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent, 2020.
4. Personal finance education: global practices. – London, 2019.
5. Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy madaniyat. – Toshkent, 2023.